Татарстан Республикасы
Казан шәһәре Авиатөзелеш районы “134 нче татар-рус урта гомуми белем бирү мәктәбе”
гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесе

Каралды: МБ утырышы беркетмәсе №1 МБ җитәкчесе __________ Зәйнуллина А.Җ. Дата	**Килешенде :** Директор урынбасары _________ Мусина Н.Б. Дата	**Расланды:** Мәктәп директоры _________ Петров А.С. Педагогик совет утырышы беркетмәсе №1 Дата

Эш программасы

Фән- татар теле.
Сыйныф, төркем- 8нче “А”, татар төркеме.
Укытучы- Шәйхиева Г.С., татар теле һәм әдәбияты укытучысы
Гамәлдә куллану вакыты-2015/16 нчы уку елы.

Казан- 2015 -2016 нчы уку елы

Аңлатма язуы

Эш программасы статусы
8нче сыйныф өчен эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:
1. Россия Федерациясе конституциясе 12.12.1993 (РФ Конституциясенә 30.12.2008 елда №6-ФКЗ, 30.12.2008 елда №7-ФКЗ,21.07.2014 елда №11-ФКЗ белән кергән үзгәрешләр исәпкә алынды.
2. Татарстан Республикасы Конституциясе 6.11.1992(үзгәрешләр һәм әстәмәләр белән)
3. 29.12 2012 нче елда кабул ителгән 273 нче номерлы "Россия Федерациясендә Мәгариф турында" Федераль кануны.
4. 22.07. 2013 нче елда кабул ителгән 68 нче номерлы "Мәгариф турында" Татарстан Республикасы кануны.
5.8.07.1992 нче елда кабул ителгән 1560 – XXII номерлы "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" ТР кануны.
6.17.12.2010 елда кабул ителгән 1897 номерлы төп гомуми белем бирүнең(ООО) Федераль дәүләт белем стандарты..
7.ТР Мәгариф министрлыгының 7699/12 номерлы боерыгы, 23.06.2012 ел "Об учебных планах для 1-11 классов школ РТ, реализующих основные образовательные программы начального общего образования и основного общего образования в соответствии с ФГОС общего образования".
8. ТР Мәгариф министрлыгының 9807/12 номерлы хаты, 13.08.2012 ел "О преподавании татарского государственного языка в общеобразовательных учреждениях РТ" һәм №9777/12 номерлы хаты, 13.08.2012 ел "Об изучении татарского языка и литературы в образовательных учреждениях".
9."Рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар " 1-11 нче сыйныфлар. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 2011 нче ел. Ф.Ф.Харисов, Ч.М.Харисова, В,А,Гарипова авторлыгында. (программа федераль дәүләт белем стандартларына (ФГОС) нигезләнеп төзелгән).
10. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм Фән министрлыгының 2015/2016 нчы уку елында татар телен укыту үзенчәлекләре.Методик тәкъдимнәр.Казан.2014ел
11. СанПиН 2.4.2.2821-10 "Гомуми белем бирү учрежденияләрендә укыту өчен шартлар һәм укытуны оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр" (РФның баш дәүләт санитар табибының 189 нчы номерлы карары. 29.12.2010 ел)
12.Казан шәһәре Авиатөзелеш районы "134 нче татар-рус урта гомуми белем бирү мәктәбе" гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесенең 2015/2016 нчы уку елына уку-укыту планы**.**
12.Дәреслек: Татар теле: Рус телендә төп гомуми белем бирүче мәкт. 8 нче сыйныфы өчен д-лек (татар балалары өчен) /
Р. Ә.Асылгәрәева,Р.А. Юсупов, М. К. Зиннуров.- (Казан, Татарстан китап нәшрияты, 2011) нигезләнеп төзелде.

Эш   программасы структурасы.
Татар теленең эш программасы өч өлештән тора: аңлатма язуыннан, төп бүлекләрне, белем һәм күнекмәләрне үз эченә алган программаның эчтәлегеннән, укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләреннән

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны. Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 3 сәгать исәбеннән елга 105 сәгатькә төзелде.

Эш программасының эчтәлеге.

Татар теле укытуның максаты һәм бурычлары.
Соңгы елларда республикада татар теленең куллану даирәсе киңәйде, иҗтимагый функциясе көчәйде. Милләтара мөнәсәбәтләрне якынлаштыручы, җайга салучы чара буларак та аның мөмкинлекләре үсте. Укучыларда лингвистик(тел), аралашу(коммуникатив), этнокультура өлкәсенә караган (культурологик) компетенцияләр булдыру татар теленә өйрәтүнең максатын тәшкил итә.
Лингвистик компетенция (укуыларның ана телелннән мәгълүматлылыгы) фонемалар, морфемалар, сүз ясалышы, сүзтезмәләр, җөмләләр, җөмлә кисәкләре, лексик һәм грамматик берәмлекләр, лингвистик анализны һ.б. үз эченә ала.
Аралашу (коммуникатив) компетенциясе ул – башкалар әйткәнне аңлау һәм үз фикереңне белдерү өчен тупланган белем, осталык, күнекмәләр җыелмасы; хәзерге татар теле нормаларына ия булу, сүз байлыгын, сөйләмнең грамматик ягын дөрес итеп үзләштерү; телдән һәм язма формада бәйләнешле сөйләм күнекмәләрен булдыру һ.б.
Этнокультура өлкәсенә караган (культурологик) компетенция, ягъни телне милли-мәдәни яссылыкта үзләштерү ул – укучыларны сөйләмгә милли үзенчәлекләрне чагылдырган текстлар белән эшләү, тормыш-көнкүреш, гореф-гадәт үзенчәлекләрен, сынлы сәнгать әсәрләрен, халык авыз иҗаты үрнәкләрен белү, татар сөйләм этикетына ия булу.
Бурычлары :
1. Татар телен өйрәнүгә карата башлангыч сыйныфларда нигез салынган кызыксынуны көчәйтү, үз милләтеңә, телеңә хөрмәт белән карау, шулай ук татар теле аша башка милләт вәкилләренә, аларның рухи мирасына мәхәббәт хисе тәрбияләү.
2. Татар теленең барлык тармаклары буенча эзлекле рәвештә фәнни белем бирү.
3. Сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча ныклы күнекмәләр булдыру. Туган телдә матур һәм дөрес аралашырга өйрәтү.
4. Телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләрен камилләштерү. Көндәлек тормышта татар теле мөмкинлекләреннән тулысынча файдалана белергә өйрәтү.
5. Туган тел аша өзлексез белем һәм тәҗрибә туплау.
6.Татар телен башка фәннәрдә белем алу чарасы буларак кулланырга өйрәтү күнекмәләрен булдыру.
7. Татар теле, аның төзелеше, кулланылышы турында мәгълүмат алу; татар әдәби теленең төп нормаларын һәм стилистик мөмкинлекләрен ачык күзаллау, аларны тиешенчә куллана белү; сүз байлыгын арттыру, сөйләмдә кулланыла торган грамматик чараларны төрләндерү.
8. Укучыларны даими рәвештә татар милли мәдәнияте мирасына тарту.
9. Татар теле дәресләрендә, белем бирү белән бергә, тәрбияви бурычларны онытмаска кирәк.
10. Телне өйрәнгәндә үзләштергән белем һәм күнекмәләрне гамәлдә дөрес куллана белү.
11. Укучыларның логик фикерләү сәләтен үстерү.
12. Дәреслек, өстәмә һәм белешмә әдәбият белән эш итү, уку, язу күнекмәләрен камилләштерү.

Рус мәктәпләрендә укучы татар балаларының күбрәк рус телендә аралашуларын һәм фәннәрнең рус телендә үзләштерелүен истә тотып, темаларны үткәндә, грамматик категорияләрне аңлатканда, татар теленә хас күренешләрне рус теле белән янәшә куеп (сопостовительная грамматика) аңлату нәтиҗәле.
Укучыларның гомуми грамоталылыгын тикшерү һәм үстерү өчен төрле характердагы диктантлар, шулай ук сүзлек байлыгын арттыру, бәйләнешле сөйләм үстерү, логик фикерләү дәрәҗәсен камилләштерү максатыннан сочинение һәм изложениеләр яздырыла.
Эш программасы тел белеме тармаклары арасында системалылык һәм эзлеклелек, фәннилек, аңлаешлылык принципларын истә тотып төзелде

Яңа уку елы башына укучыларның белем, осталык һәм күнекмәләренә кыскача характеристика.

Фонетика:

1. Сузык һәм тартык авазларның классификациясен, алардагы үзгәрешләрне белү. Сингармонизм законын, рәт һәм ирен гармониясе үзенчәлекләрен сөйләмдә дөрес куллану.
2. Татар телендә иҗек калыплары, сүзләрне дөрес басым белән әйтү. Тиешле интонация белән сөйләү.
3. Аваз һәм хәрефләрне аера белү. Алфавитны истә калдыру.
4. Сүзләргә фонетик анализ ясау.
5. Орфоэпик сүзлекләрдән файдалану.

Лексика һәм фразеология:

1. Татар теленең сүзлек составын килеп чыгуы, кулланылу өлкәсе һәм кулланылу дәрәҗәсе буенча бәяли белү.
2. Сүзләрне һәм фразеологизмнарны урынлы куллану, аларның мәгънәләренә аңлатма бирә белү. Синоним, омоним, антоним сүзләрне дөрес куллану.
3. Төрле типтагы сүзлекләрдән файдалана белү.

Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы:

1.Сүзләрнең мәгънәле кисәкләренә аңлатма бирә белү. Тамырдаш сүзләр табу. Сүзләрне төзелеше һәм ясалышы буенча тикшерү.
2. Татар телендә сүзләрнең ясалыш ысулларын белү.

Морфология:

1. Сүз төркемнәрен лексик-грамматик мәгънәсе, морфологик һәм синтаксик билгеләре буенча аера һәм аларны таный белү. Морфологик анализ ясау.
2. Өйрәнелгән сүз төркемнәре белән җөмләләр һәм текстлар төзү. Сүз төркемнәренең төрле ысуллар белән ясалышын белү.

Синтаксис:

1. Җөмләнең баш кисәкләрен табып , аларның нинди сүз төркеме белән белдерелүен әйтү. Аергычны табып, аның сыйфат һәм сан белән белдерелүен күрсәтү.
2. Җыйнак һәм җәенке җөмләләрне телдән һәм язма сөйләмдә дөрес куллану.
3. Тиңдәш кисәкләрне билгеләү, алар янында тыныш билгеләрен дөрес куллану.
4. Эндәш сүзләрне иядән аеру, алар янында тыныш билгеләрен дөрес кую.
5. Җөмләгә синтаксик анализ ясау күнекмәләре булдыру(ия, хәбәр, аергыч, тиңдәш кисәкләрне күрсәтә белү).

Сөйләм эшчәнлеге:

1. Тыңлаучылар ачык күзалларлык итеп, яратып укыган әсәрдән берәр әдәби герой турында сөйләү.
2. Укучыларның, үз тәҗрибәләреннән чыгып, диалогик һәм монологик сөйләм оештыра белүе.
3. Эш кәгазьләреннән белдерү, котлау тексты язу.

4. Грамматик биремле контроль диктантлар, төрле типтагы диктантлар язу.
5. Рәсемгә карап, хикәя төзү.
6. Изложениеләр язу
7. Мөстәкыйль һәм ярдәмче сүз төркемнәрен кертеп төзелгән җөмләләрне тәрҗемә итү.

8нче класс укучыларның белем дәрәҗәсенә таләпләр.

1. Алдагы сыйныфларда алган белем һәм күнекмәләрне ныгыту.

Гади җөмлә синтаксисы һәм пунктуациясе:

1. Сүзтезмәләргә, гади җөмләләргә синтаксик анализ ясый белү.
2. Җөмләнең баш кисәкләрен, иярчен кисәкләрен табып , аларның нинди сүз төркеме белән белдерелүен әйтү .Ия белән хәбәр янында сызык кую очракларын белү.
3. Сүзтезмәне җөмләдән аера белү. Сүз төркеме белән җөмлә кисәген дөрес билгеләү.
4. Аерымланган җөмлә кисәкләре, эндәш һәм кереш сүзләр кергән җөмләләр төзү. Аерымланган хәлләр, аерымланган аныклагычлар, эндәш, кереш сүзләр янында тыныш билгеләрен куя белү.
5. Туры һәм кыек сөйләмне дөрес куллану, алар кергән җөмләләр төзү. Диолог, туры һәм кыек сөйләм янында тыныш билгеләрен куя белү.
6. Җөмләнең әйтү максаты ягыннан төрен, интонация, логик басым һәм сүз тәртибен белү. Җөмлә ахырында тыныш билгеләрен куя белү.
7. Тиңдәш кисәкләрне билгеләү, алар янында тыныш билгеләрен дөрес куллану.

Сөйләм эшчәнлеге:

1. Эш кәгазьләреннән әдәби әсәр героена адресланган хат язу, әдәби геройларга характеристика язарга өйрәнү.
2. Укучыларның, үз тәҗрибәләреннән чыгып, диалогик һәм монологик сөйләм оештыра белүе. Хикәяләр язу.
3. Грамматик биремле контроль диктантлар, төрле типтагы диктантлар язу
4. Сочинение элементлары булган изложениеләр язу
5. Татар телендәге сүз тәртибе үзенчәлекләрен чагылдырган кыска текстларны тәрҗемә итү күнегүләре үтәү.
6. Бирелгән план буенча сочинениеләр язу
7. Төрле сүзлекләрдән һәм белешмә характерындагы китаплардан, массакүләм мәгълүмат чараларыннан урынлы файдалану

чирекләр	Сәг.саны
1ч	27
2ч	21
3ч	30
4ч	27
Еллык	105

Практик өлеш (белем һәм күнекмәләрен бәяләү формалары)

	1 чирек	2 чирек	3 чирек	4 чирек	Еллык
	Сәгать саны				
Дәрес	27	21	30	27	105
Теманы өйрәнү	22	17	24	22	85
Бәйләнешле сөйләм үстерү	6	4	6	9	25
Изложение	1	1	1(к)	2(1к)	5(2к)
Диктант	2(1к)	2	1(к)	2	7(2к)
Сочинение	2	1	3(1к)		6(1к)
Тест		1(бел.к.эше)		1(арад.ат)	2
Дәрестә берникадәр вакыт биреп үткәрелә торган эшләр (15-20 минут)					
Сүзлек диктант	2	1		1	4
Тест	1	1	2	1	5
Практик эш(тәрҗемә)	2	1	3		5
Мөстәкыйль эш	1		4		5

Язма эшләрнең күләме һәм аларны бәяләү

Укучыларның тел һәм сөйләм материалын үзләштерү дәрәҗәсен яки аларның гомуми грамоталылыгын диктант, изложение, сочинение яздырып тикшереп була; сорауларга язма рәвештә җавап алу да уңай нәтиҗә бирә. Сораулар укыган әсәр, аерым текст, рәсем яки караган фильмнар буенча тәкъдим ителә. Бу очракта язма эшнең күләме һәр сыйныфның изложение күләменнән артмый. Укытучы, эшне бәяләгәндә, түбәндәге таләпләрне истә тотарга тиеш: җавапның тулы, төгәл, дөрес 48 булуы, сөйләмнең стилистик яктан камиллеге, орфографик һәм пунк-туацион яктан грамоталылыгы.

Сорауларга җавап язуны бәяләү:

Барлык сорауларга да дөрес җавап бирелсә, «5» ле куела (1 сөйләм хатасы яки 1 пунктуацион хата булырга мөмкин).

Сорауларга дөрес җавап бирелсә, ләкин 2 сөйләм хатасы, 3 ор¬фографик, 2 пунктуацион хата яки 2 сорауга җавап язганда, төгәлсезлек җибәрелсә, «4» ле куела.

Язма эштә сорауларга җавап бирә белү күнекмәләре сизелсә, 3 сөй¬ләм хатасы, 4 орфографик, 5 пунктуацион хата булса, «3» ле куела.

Җавапларның яртысы дөрес булмаса, сөйләм хаталары 3 тән артса, 5 орфографик, 6 пунктуацион хатасы булса, «2» ле куела.

Язма эшләрнең күләме

Сыйныфлар	Эш төре			
	Сочинение	Диктант	Изложение	Барлыгы
5	4(1)	6(2)	5(2)	15(5)
6	5(1)	6(2)	5(2)	16(5)
7	6(1)	7(2)	5(2)	18(5)
8	6(1)	7(2)	5(2)	18(5)
9	7(2)	5(2)	2(1)	14(5)
10	6(2)	4(2)	2(1)	12(5)
11	6(2)	4(2)	2(1)	12(5)

Искәрмә. Җәя эчендә контроль характердагы эшләр саны күрсәтелде.

Диктантларның күләме һәм ал аларны бәяләү

Диктант — укучының гомуми грамоталылыгын тикшерү өчен уз¬дырыла торган язма эшнең бертөре. Диктантлар өйрәтү һәм контроль төрләргә бүленә.

Өйрәтү диктантын бәяләү

Өйрәтү диктантлары берничә төрле була: сүзлек диктанты, искәртмәле, аңлатмалы, сайланма, иҗади, күрмә, хәтер, ирекле диктантлар.

Орфографик хатасы булмаса, «5» ле куела (1 пунктуацион хата булырга мөмкин).

1орфографик, 1 пунктуацион хатасы булса, «4» ле куела.

2орфографик, 2 пунктуацион хатасы булса, «3» ле куела.

5орфографик, 4—6 пунктуацион хатасы булса, «2» ле куела. Өйрәтү диктантлары 5—7 нче сыйныфларда ешрак яздырыла.

Сүзлек диктантының күләме

Сыйныфлар	Сүзләр саны
5	16—20
6	18—25
7	22—30
8	26—34
9	30—38

Сүзлек диктантына әйтелеше белән язылышы туры килмәгән сүзләр, гарәп - фарсы алынмалары кертелә.

Сүзлек диктантын бәяләү

Пөхтә итеп язылган, хатасы булмаган эшкә «5» **ле** куела.

1 орфографик хаталы эшкә **«4» ле** куела.

3 орфографик хаталы эшкә **«3» ле** куела.

5 орфографик хаталы эшкә **«2» ле** куела.

Контроль диктантларның күләме һәм аларны бәяләү

Алган белем һәм күнекмәләрне тикшерү өчен, контроль диктантлар елга ике тапкыр яздырыла.

Контроль диктантның күләме

Сыйныфлар	Сүзләр саны	
	Уку елы башында	Уку елы ахырында
5	50	50—60
6	55—60	60—70
7	65—80	75—90
8	85—100	95—110
9	105—120	115—125
10	120—130	125—135
11	130—140	135—145

Татар теле дәресләрендә укытучы укучыларның язу тизлегенә дә игътибар итәргә тиеш. Акрынрак язган укучылар белән аерым эшләргә кирәк. Бу эшне оештыру өчен, сүзләр һәм хәрефләрнең саны түбәндәгечә

Сыйныф	Сүзләр саны	Хәрефләр саны
5	8—9	50—55
6	10—11	56—61
7	12—13	62—67
8	14—15	68—76
9	16—17	77—87

тәкъдим ителә.

Котроль диктант текстлары үз эченә өйрәнелгән тема яки темалар буенча орфограмма һәм пунктограммаларны (2—3 очрак) ала. Грамматик биремле диктант булганда, сүз саны киметелә дә ала. Контроль диктантта укучы тарафыннан төзәтүләр күп булса, билге бер баллга төшәргә мөмкин.

Контроль диктантны бәяләү

Эш пөхтә башкарылса, хатасы булмаса «5» ле куела (1 орфографик, 2 пунктуацион хата булырга мөмкин).

2 орфографик, 2 пунктуацион яки 1 орфографик, **4** пунктуацион хаталы эшкә **«4» ле** куела.

4 орфографик, **4** пунктуацион яки 3 орфографик, 6 пунктуацион хаталы эшкә **«3» ле** куела.

6 орфографик, 5 пунктуацион яки 5 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә **«2» ле** куела.

Изложениенең күләме һәм аны бәяләү

Изложение яздыру өчен, матур әдәбият әсәрләреннән өзекләр, хикәяләр, аерым текстлар алына. Алар эчтәлеге һәм күләме ягыннан тиешле таләпләргә җавап бирергә, тәрбияви максатларны үз эченә алырга һәм бәйләнешле сөйләм күнекмәләрен үстерү, камилләштерү юнәлешендә булырга тиеш. Изложение ярдәмендә укучының тема эчтәлеген ача белү осталыгы, лексик байлыгы, орфография, грамматика, пунктуация өлкәсенә караган грамоталылыгы тикшерелә. Бу вакытта яңа сүзләр һәм тәгъбирләрне аңлатырга, аларны тактага язып куярга кирәк.

Изложениене бәяләгәндә, фикерләрнең логик эзлеклелегенә, эчтәлекнең тулы, дөрес бирелүенә, язма сөйләм теленең камиллегенә, грамоталы. Изложение һәм сочинение өчен ике билге куела: беренчесе—эчтәлек һәм сөйләмне дөрес оештыра алуга, икенчесе — грамоталылыкка. итеп яза алу дәрәҗәсенә игътибар ителә

Изложение текстынын

Сыйныф-лар	Уку елы башы		Уку елы ахыры	
	Тексттагы сүзләр саны	Язма күләме	Тексттагы сүзләр саны	Язма күләме
5	70—110	55—70	110—140	70—85
6	140—160	85—95	160—190	95—105
7	190—230	105—115	230—270	115—125
8	270—310	125—130	310—350	130—135
9	350—370	135—140	370—390	140—145

Изложениене бәяләү

Тема тулысынча ачылган, эчтәлеге һәм стиль бердәмлеге сакланган эшкә «**5**» **ле** куела (1 орфографик, 2 пунктуацион яки 2 грамматик хатасы булырга мөмкин).

Текстның эчтәлеге темага, нигездә, туры килсә, фикерне белдерүдә зур булмаган ялгышлар җибәрелсә, 1—2 фактик, 1—2 техник хатасы булса, 2 орфографик, 2—3 пунктуацион, 1 грамматик хатасы булган эшкә **«4» ле** куела.

Язмада эчтәлек эзлекле бирелмәсә, стиль бердәмлеге сакланмаса, 3 фактик, 2—3 техник хатасы булса, 3 орфографик, 4 пунктуацион, 2 грамматик хатасы булган эшкә **«3» ле** куела.

Эзлеклелек, стиль бердәмлеге сакланмаса, язма эш планга туры килмәсә, фактик һәм техник хаталары күп булса, орфографик хаталарның саны 4 тән артса,пуктуацион хаталарның саны 5тән, грамматик хаталар саны 3 тән артса**,"2"ле** куела.

Сочинениеләрне бәяләү нормалары һәм критерийлары

Иҗади эшнең бер төре буларак, сочинение — укучының язма рәвештә үти торган эше. Ул бәйләнешле сөйләм үстерү күнекмәләре булдыруда зур əһәмияткә ия.

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, эчтәлеге тулысынча ачылган,
эшкә **«5» ле** куела. (Бер орфографик яисә ике пунктуацион (грамматик) хата булырга мөмкин.)

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылган, ләкин 2-3 эчтәлек ялгышы, 2-3 орфографик, 2-3 пунктуацион хатасы булса, **«4» ле** куела.

Тәкъдим ителгән темага өлешчә эзлекле язылган, эчтәлеге тулысынча ачылмаган, 4-5 орфографик, 4-5 пунктуацион һәм грамматик хатасы булса, **«3»** ле куела.

Тәкъдим ителгән темага эзлекле язылмаган һәм эчтәлеге ачылмаган, 6 дан артык орфографик, 6 дан артык пунктуацион һәм грамматик хатасы булса, **«2»** ле куела.

Программа материалының эчтәлеге.

№	Төп темалар	Сәг.	Темага караган төп төшенчәләр.
1	5-7 сыйныфларда үткәннәрне кабатлау.	4	сүз ясалышы, сүз төзелеше, сүз төркемнәре, фигыль, фигыль юнәлешләре, җөмләдә сүзләр тәртибе;
2	Синтаксис турында төшенчә	3	синтаксис турында төшенчә, синтаксик берәмлекләр;
3	Җөмләдә сүзләр бәйләнеше. Сүзтезмә.	4	җөмләдә сүзләр бәйләнеше,тезүле бәйләнеш, ияртүле бәйләнеш, сүзтезмә, рус һәм татар телләрендә сүзләр бәйләнеше;
4	Сүз тәртибе.	5	Уңай һәм кире сүз тәртибе. Татар һәм рус телләрендә сүзләрнең урнашу тәртибе үзенчәлекләре.
5	Гади җөмлә төрләре.	1	Җөмлә турында кабатлау.
6	Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре.	4	Хикәя, сорау, боеру , тойгылы җөмләләр, алар янында тыныш билгеләре.

7	Җөмлә кисәкләре. Гомуми мәгълүмат.	2	Җөмлә кисәкләре турында мәгълүмат
8	Баш кисәкләр	3	җөмлә кисәкләре, ия һәм аның белдерелүе, хәбәр һәм аның белдерелүе, кушма хәбәр һәм аның белдерелүе, ия белән хәбәр арасында сызык;
9	Җөмләнең иярчен кисәкләре	27	аергыч һәм аның белдерелүе, аергыч белән аерылмыш арасында бәйләнеш; тәмамлык һәм аның белдерелүе,туры һәм кыек тәмамлыклар; хәл һәм аның төрләре: урын хәле, вакыт хәле, рәвеш хәле, күләм хәле, сәбәп хәле, максат хәле, шарт хәл, кире хәл; аерымланган хәлләр һәм алар янында тыныш билгеләре, төрле хәлләрнең аерымлануы; аныклагыч; аерымланган аныклагычлар, алар янында тыныш билгеләре,
10	Җөмләнең модаль кисәкләре	2	эндәш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре; кереш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре; кереш җөмләләр һәм алар янында тыныш билгеләре;
11	Җөмләнең тиңдәш кисәкләре	6	тиңдәш кисәкләр, алар янында бәйләүче чаралар, тиңдәш кисәкләр һәм янында тыныш билгеләре; тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр;
12	Модаль кисәкләр	2	сүзләрнең уңай һәм кире тәртибе, логик басым;
13	Бер составлы җөмләләр	2	бер составлы җөмләләр: исем җөмлә, фигыль җөмлә, сүз җөмлә;
14	Тулы һәм ким җөмләләр.	8	тулы һәм ким җөмләләр турында төшенчә;
15	Раслау һәм инкарь җөмләләр	3	раслау һәм инкарь җөмләләр, раслау һәм инкарь җөмләләрнең кулланлышы;
16			
17	Гомумиләштереп кабатлау.	5	Гади җөмлә синтаксисын кабатлау, синтаксик анализ ясау.
18	Бәйләнешле сөйләм телен үстерү.	25	
	Барлыгы	105	

Укыту-методик комплекты.

1. ”Рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә татар телен һәм әдәбиятын укыту программасы” 1-11 нче сыйныфлар. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 2011нче ел
2. 8 нчы сыйныфта татар теле дәреслеге. (Р.Ә. Асылгәрәева, Р.А. Юсупов, М.К. Зиннуров. Казан, “Татарстан китап” нәшрияты, 2011нче ел)
3. Татар теле морфологиясе. /Ф.М. Хисамова. - Казан, “Мәгариф” , 2005.
4. Хәзерге татар әдәби теле. / Ф.С. Сафиуллина, М.З.Зәкиев.- Казан, “Мәгариф”нәшрияты , 1994нче ел.
5. Урта мәктәп һәм гимназияләрдә татар телен укыту методикасы. / Ф.С.Вәлиева, Г.Ф. Саттаров. – Казан: “Раннур”, 2000нче ел.
6. “Диктантлар җыентыгы”(5-11 нче сыйныфлар өчен) З.Н.Хәбибуллина, Г.Ш.Нәбиуллина. Казан ”Мәгариф” нәшрияты, 2004нче ел.
7. “Мәгариф” журналы,”Фән һәм мәктәп”
8 . “Хикмәтле дә, бизәкле дә туган тел” Ф.С.Сафиуллина, Г.Б.Ибраһимов. Казан”Мәгариф” нәшрияты, 2003нче ел.
9. Сафиуллина Ф.С. Хәзерге татар әдәби теле. Югары һәм урта уку йортлары өчен дәреслек. Казан: Мәгариф, 2006.
10.Максимов Н.В. Татар теленнән тестлар. Казан: Мәгариф,2002.
11.Гыймадиева Н.С,Бонавиева Р.А.Контроль дитантлар һәм изложениеләр(5-11нче сыйныфлар өчен).-Казан:Мәгариф,2004.

Укытучы өчен методик әдәбият

1.“Мәгариф” журналлары, “Фән һәм мәктәп”, “Мәгърифәт”, “Ачык дәрес” газеталары.
2Хисамова Ф.М. Татар теле морфологиясе, Казан, “Мәгариф” ншәрияты, 2005 ел.
3.Ф. Ф. Харисов, Ч. М. Харисова. Татар теле. Кагыйдәләр җыентыгы. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2007 ел.
4.Сүзлекләр: амонимнар, синонимнар, антонимнар, орфографик, татарча-русча, русча-татарча, татар теленең аңлатмалы сүзлеге, 3 томда.
5.Гыймадиева Н.С.,Галләмова Р.В.Татар теле:Кагыйдәләр җыентыгы.Анализ үрнәкләре.-Казан:Гыйлем, 2013.
6.Максимов Н.В., Шәйхразиева З.В.Таблицалар һәм схемалар.-Казан,2004
7.Фатыйхова Р.Н.Татар теленнән диктантлар, контроль эшләр, тестлар.-Казан”Гыйлем”нәшрияты,2009.
8.Шәмсетдинова Р.Р.Татар теле.Күнегүләр.Анализ үрнәкләре, Тестлар.-Казан”Татарстан китап”нәшрияты,2007.
9.Хәбибуллина,М.А.Вәлиуллин,Х.Г.Фәрдиева.5-11 сыйныфлар өчен язма эшләр.-Казан,2003.
10.Татар теленнән кагыйдәләр җыентыгы.-Казан,2003.
11. Хәбибуллина З.Н.,Гыйләҗев И.Г-Казан “Мәгариф”,1994.
12.Абдуллина Р.С.Хәзерге татар теленең орфографиясе һәм орфоэпиясе.-Казан:”Мәгариф”,2009.

Мәгълүмат бирү чыганаклары

http://www.mon.gov.ru РФ Мәгариф һәм фән министрлыгы
http://www.ed.gov.ru Белем бирү буенча федераль агентлык
http://www.fasi.gov.ru Фән һәм инновацияләр буенча федераль агентлык
http://www.obrnadzor.gov.ru Рособрнадзор
http://www.apkppro.ru РФ мәгариф хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм профессиональ әзерләү академиясе
http://www.lexed.ru Федеральный центр образовательного законодательства
http://www.rustest.ruФедераль тест үткәрүүзәге
http://www. tatedu.ru ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы

http://www.edu. kzn.ru ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы Белем полрталы
http://www.mon.tatar.ru
http://pedsovet.org Бөтенроссия интернет-педкиңәшмәсе
http://www.bytik.ru Мәгариф системасында яңа технологияләр куллану – халыкара конференция
http://www.shoolexpo.ru
http://www.it-n.ru
http://. belem.ru
http://. tatar.ruТР рәсми серверы
http://. tatcenter.ruТР мәгълүмати – аналитик порталы
http://. Tat. Tatar - inform.ru   ТР мәгълүмат агентлыгы
http://. intertat.ruТР электрон газетасы
http://. vatantat.ru “Ватаным Татарстан” газетасы
http://. Tatar - kongres.ru Бөтендөнья татар конгрессы
http://. xat.ru Татар хат алышу хезмәте
http://. suzlek.ruon- line русча сүзлеге
http://. Abaga.h16.ru “Абага чәчәге” олимпиада
http://. Tugan-tel.at.ru   Шрифтлар һәм IT- технологияләр
http://. Kitapxane.at.ru   татар телендәге әдәби әсәрләр китапханәсе
http://. Tatar.com.ru   татар теле сүзлекләр һәм үзөйрәткечләр
http://. Tatarca.boom.ru   татарча текстлар
http://. tataroved.ru   Татар тарихы: төрки – татар дөньясы
http://. selet.ru “Сәләт” яшьләр үзәге

Татар теленнән еллык календарь- тематик план. 8нче сыйныф.105 сәг.

№	Дәрес темасы	Тикшерү төре	Көтелгән нәтиҗә	Үтәлү вакыты	
				План	Факт
I чирек-27 сәг.					
1. 5-7нче сыйныфларда үткәннәрне кабатлау (6 сәг)					
1	Татар теле турында әңгәмә		Х. Туфанның "Туган тел" шигырен укып фикер алышу. Туган тел турында күбрәк мәгълүмат алу. Туган тел, аны тарихы, кеше тормышындагы ролен таный алу.	1.09	
2	Авазлар темасын кабатлау		Авазлар.Сузык һә тартык авазлар.Яңгырау һәм саңгырау тартыклар.Сингорманизм турыда булган белемнәрен ныгыту. Күнегүләр өстендә эшли белү.	2.09	
3	Сүз ясалышы һәм төзелеше бүлеген кабатлау.		Сүз ясалышы һәм төзелешен, тамырдаш сүзләрне искә төшерү; Сүзләрне төзелешләре ягыннан тикшерү. Тамыр һәм кушымчаларны искә төшерү. Кушымчаларның төрләрен истә калдыру; Сүзләрне тамыр һәм кушычаларга таркату өстендә эш. Биремнәр үтәү, тамыр кушымчаларны аера белү. Дәреслек б-н эшләү,күрсәтмә материаллардан файдалану	5.09	
4	Морфология бүлеген кабатлау		Мөстәкыйль сүз төркемнәре, аларның кулланышы, мәгънәсе .Исем, сыйфат ,Фигыль, алмашлык, сан, рәвеш, ымлыклар һәм аваз иярtемнәрен кабатлау.Күнегүләр үтәү,белемнәрне ныгыту өстендә эш.	8.09	
5	Синтаксис бүлеген кабатлау		Ярдәмлек сүз төркемнәреен кабатлау.Ярдәмлек сүз төркемнәрен сөйләмдә дөрес куллана белү Теркәгеч, бәйлек, кисәкчәләр, аларның роле һәм кулланышын ныгыту	9.09	
6	**Керү контроль эше э((биремле диктант)**	Диктант	Сүз төркемнәре темасына диктант язу:"Ташлар һәм сәламәтлек".Орфографик һәм пунктуацион күнекмәләрне куллану.	12.09	

2. Гади җөмлә синтаксисы **2.1. Синтаксис буенча гомуми мәгълүмат (3 сәг.)**					
7	Синтаксис һәм пунктуация турында гомуми мәгълүмат. Хаталар өстендә эш.		Синтаксис һәм пунктуация турында гомуми мәгълүмат.Күнегүләр үтәү.	15.09	
8	Синтаксик берәмлекләр турында төшенчә		Синтаксис буенча гомуми мәгълүмат, аның өйрәнү объекты. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.	16.09	
9	Гади һәм кушма җөмләләр.		Гади һәм кушма җөмләләр .Алар арасында аерма. Куллану үзенчәлекләре. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.	19.09	
Җөмләдә сүзләр бәйләнеше.Сүзтезмә (4 сәг.)					
10	Җөмләдә сүзләр бәйләнеше.тезүле бәйләнеш		Җөмләдә сүзләр бәйләнеше: тезүле һәм ияртүле бәйләнеш, аларны белдерә торган тел чаралары. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.	22.09	
11	Сүз һәм җөмлә.	Тәрҗемә эше	Сүз һәм җөмлә.Алар арасында аерма. Куллану үзенчәлекләре. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.	23.09	
12	Тезүле һәм ияртүле бәйләнеш		тезүле һәм ияртүле бәйләнеш, аларны белдерә торган тел чаралары, аларның аермалы яклары, кулланылыш үзенчәлекләре Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару.	26.09	
13	Сүзтезмә.Сүзлек диктант	Сүзлек диктанты	Сүзтезмәдә ияртүче һәм иярүче кисәкләр.Татар телендә сүзтезмәләрнең төрләре Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Сүзтезмәләрдә иярүче һәм ияртүче кисәкне таба белү, сорау куярга өйрәнү	29.09	
14	Җөмләдә сүзләр бәйләнешен кабатлау .Мөстәкыйль эш	Мөстәкыйль эш.	Җөмлә. Җөмләдә сүзләрнең үзара бәйләнеше, сүзтезмәләр, аларны аерып чыгару Сүзләр арасында тезүле бәйлнеш тур. төшенчә алу; аларны сөйләмдә куллана, язуда тыныш билгеләрен дөрес куя белү	30.09	

15	**Сочинение** “Көзге бакчада”	Сочинение	Көзге бакчада дигән темага сөйләшү, сочинение язу.	3.10	
2.7. Җөмлә кисәкләре (2 сәг,)					
16	Җөмлә кисәкләре турында мәгълүмат.Сүзлек диктант	Сүзлек диктанты	Җөмлә кисәкләре турында башлангыч сыйныфларда үткәннәрне кабатлау, өстәмә мәгълүмат бирү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Сүзләр арасында тезүле бәйләнеш тур. төшенчә алу; Аларны белдерә торган тел чараларын өйрәнү; иярт. бәйл-ң сөйләм оештырудагы ролен төшенү	6.10	
17	Җөмлә кисәкләрен кабатау.Тест	Тест	Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре турында үткәннәрне ныгыту Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Җөмлә кисәкләре турында гомуми мәг. алу	7.10	
18	**Изложение**”Күңел күзе”	Изложение	Укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү. Белемнәрен ныгыту һәм белемнәрен тикшерү .Изложение язу	10.10	
2.8. Җөмләнең баш кисәкләре (3 сәг.)					
19	Җөмләнең баш кисәкләре. Ия һәм хәбәр.		Ия һәм хәбәр турындаүткәннәрне ныгыту. Җөмләнең баш кисәкләре турында мәгълүмат алу; Ияне табарга өйрәнү;бирелгән сүзләрдән җөмлә төзү күнекмәләрен камилләштерү Ия белән хәбәрнең җөмләдәге урыны. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү,Сайланма диктант язу.	13.10	
20	Ия һәм аның белдерелүе		Ия һәм аның белдерелүе турында мәгълүмат бирү. Үткәннәрне ныгыту. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	14.10	

21	Хәбәр һәм аның белдерелүе.Ия белән хәбәр арасында сызык.	Тәрҗемә эше	Хәбәр турында белү; Хәбәрне табарга өйрәнү; рус теле белән чагыштырып, хәбәрнең урнашу тәртибен күзәтү Ия белән хәбәр арасында сызык кую очраклары. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү, тәрҗемә итә белү	17.10	
2. 9. Җөмләнең иярчен кисәкләре (27сәг.)					
22	Җөмләнең иярчен кисәкләре		Җөмләнең иярчен кисәкләре турында мәгълүмат бирү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	20.10	
23	Аергыч һәм аның белдерелүе.		Аергыч һәм аның белдерелүе турында мәгълүмат . Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Җөмләдән аергычларны табарга өйрәнү	21.10	
24	**Сочинение”Үрнәк булырлык кеше”**	сочинение	Бәйләнешле сөйләм телен үстерү. Үрнәк кеше турында әңгәмә һәм очерк язу.	24.10	
25	Аергыч һәм аерылмыш арасында бәйләнеш.		Аергыч һәм аерылмыш арасында бәйләнеш турында мәгълүмат . Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Аергыч белән аерылмыш арасындагы бәйләнешне төшенү	27.10	
26	Җөмләнең баш кисәкләре темасына **контроль диктант “ Шаулагыз, имәннәр**”.	Диктант	Укучыларның белемнәрен тикшерү. Җөмләнең баш кисәкләре темасына контроль диктант язу,грамматик биремнәр үтәү.	28.10	
27	Тиңдәш һәм тиңдәш түгел аергычлар		Тиңдәш һәм тиңдәш түгел аергычлар,аларны аеру үзенчәлекләре турында мәгълүмат . Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	31.10	
		2 чирек-21 сәг			
28	Аергычларның җөмләдәге урыны һәм роле		Рус һәм татар телендә аергычларның кулланылышы. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Аергыч турында белемнәрне ныгыту Материалны ныгыту өстендә	10.11	

			практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
29	Әдәби геройга Характеристика	Характеристика язу	Әдәби герой төшенчәсе.Характеристика язу,геройларга бәя бирү турында төшенчә.	11.11	
30	Тәмамлык һәм аның белдерелүе..		Тәмамлык һәм аның белдерелүе.Тәмамлык турында өстәмә төшенчә. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	14.11	
31	Туры һәм кыек тәмамлыклар.		Туры һәм кыек тәмамлыклар ,аларның аермасы. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Туры һәм кыек тәмамлыкларны аера өйрәнү	17.11	
32	Тәмамлыкларның җөмләдәге урыны һәм роле	Тәрҗемә эше	Рус һәм татар телендә тәмамлыкларның кулланылышы һәм җөмләдәге урыны. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.Тәрҗемә эше.	18.11	
33	Аергыч һәм тәмамлыкларны кабатлау.		Аергыч һәм тәмамлыклар турында белемнәрне ныгыту һәм тирәнәйтү. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.	21.11	
34	**Сочинение. “Концерт карагач”, яки “Театрда алган тәэсирләр”**	Сочинение	Караган концерт яки театрда алган тәэсирләр турында фикер алышу, сочинение язу.	24.11	
35	Хәл һәм аның төрләре.Урын хәле.		Хәл һәм аның төрләре. Урын хәле һәм аның белдерелүе.Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	25.11	
36	Вакыт хәле.		Вакыт хәлеһәм аның белдерелүе турында мәгълумат. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.Сүзлек диктанты язу. Вакыт хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллана өйрәнү	28.11	
37	Рәвеш хәле.**Диктант**	Диктант	Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Рәвеш хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллана өйрәнү	1.12	
38	Күләм хәле.		Күләм хәле хәле һәм аның белдерелүе турында	2.12	

			мәгълумат Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Күләм хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллана өйрәнү.Сайланма диктант язу.		
39	**Изложение-**“Рәмзиянең әбисе”.	Изложение	Укучыларның белемнәрен тикшерү. Укылган текст нигезендә изложение язу. Сөйләм телен үстерү. Белемнәрен ныгыту. Изложение язу.	5.12	
40	Сәбәп хәле. Сүзлек диктант	Сүзлек диктант	Сәбәп хәле турында, аның белдерелүе турында мәгълүматлы булу. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Сәбәп хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллану	8.12	
41	Максат хәле.		Максат хәле, турында аның белдерелүе турында төшенү . Максат хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллану	9.12	
42	Шарт хәле. Кире хәл.		Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Шарт хәлен аера белү. Шарт хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә куллана белү.Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Кире хәлләрне җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллану Кире хәлне аера белү	12.12	
43	**Җөмлә кисәкләре буенча белем киселеше эше(тест)**	тест	Җөмлә кисәкләре буенча алган белемнәрен тикшерү	15.12	
44	Аерымланган хәлләр һәм алар янында тыныш билгеләре	Х.Ө.Э.	Хәлләрнең аерымлану үзенчәлекләре.. . Аерымл. вакыт, рәвеш,сәбәп хәлләрен җөмләдә таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллану	16.12	
45	Төрле хәлләрнең аерымлануы.		Төрле хәлләрнең аерымлану үзенчәлекләре турында төшенү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	19.12	
46	Җөмләнең иярчен кисәкләре темасына	Диктант	Җөмләнең иярчен кисәкләре темасына контроль диктант язу. Алган белемнәрнең кулланылышын тикшерү.	22.12	

	диктант**“Ташлар һәм сәламәтлек”**				
47	Төрле хәлләрнең аерымлануын белдерүче чаралар	хөэ	Төрле хәлләрнең аерымлануын белдерүче чараларны турында мәгълүмат Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	23.12	
48	Аерымланган хәлләр янында тыныш билгеләрен кабатлау.Тест	тест	Аерымланган хәлләр янында тыныш билгеләрен кую үзенчәлеге Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү	26.12	
		3чирек-30 сәг			
49	Хәл төркемчәләрен кабатлау	Мөстәкыйль эш	Хәл һәм аның төрләре, аларның белдерелүе һәм алар янында тыныш билгеләре,хәлләрнең аерымлануы, җөмләдәге урыны.Дәреслек б-н эшләү,күрсәтмә материаллардан файдалану.		
50	Әдәби әсәр героена хат.		Үзең яратып укыган әдәби әсәр героена хат язу		
51	Аныклагыч.		Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Аныклагычларны җөмләдән таба белү, аларны сөйләмдә дөрес куллану		
52	Аныклагычларның аерымлануы	Тәрҗемә эше	Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Аерымланган аныклагычларны сөйләмдә куллана белү		
53	Аерымланган аныклагычлар һәм алар янында тыныш билгеләре.		Аерымланган аныклагычлар алар янында тыныш билгеләре турында мәгълүмат бирү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Аерымланган аныклагычлар янында тыныш билгеләренең куелышын аңлау		
54	Җөмлә кисәкләрен		Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен кабатлау,		

	кабатлау		аларның җөмләдәге урыны		
55	Җөмләнең иярчен кисәкләрен кабатлау.Мөстәкыйль эш	Мөстәкыйль эш	Җөмләнең иярчен кисәкләре турында белем күнекмәләрен ныгыту		
56	Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен гомумиләштереп кисәкләрен кабатлау		Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен гомумиләштереп кабатлау Аларның җөмлә тузүдәге роле, җөмләдәге урыны. Дәреслек б-н эшләү,күрсәтмә материаллардан файдалану		
57	**Сочинение** “Табигать һәм без”	Сочинение			
2.11.Модаль кисәкләр (2 сәг.)					
58	Җөмләнең модаль кисәкләре. Эндәш сүзләр,алар янында тыныш билгеләре.Тест	Тест	Эндәш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре куелуны аңлату. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Дәреслек б-н эшләү,күрсәтмә материаллардан файдалану		
59	Кереш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре.	Мөстәкыйль эш	Кереш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре куелуны аңлату. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Кереш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләренең куелышын аңлау Дәреслек б-н эшләү,күрсәтмә материаллардан файдалану .Мөстәкыйль эш эшләү.		
2.10. Җөмләнең тиңдәш кисәкләре (6 сәг.)					
60	Тиңдәш кисәкләр турында төшенчә.		Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Тиңдәш кисәкләрне тирәнрәк аңлау , аларны җөмләдән таба белү, сөйләмдә дөрес куллану өстендә эш.		
61	Тиңдәш кисәкләр янында теркәгечләр.		Тиңдәш кисәкләр янында теркәгечләр. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү .Тиңдәш		

			кисәкләрянында теркәгечләр куелу очракларын төшенү.		
62	Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре.		Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре куелышы. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләрен куярга өйрәнү		
63	Картина буенча **сочинение** “Язгы ташу”	Сочинение	“Язгы ташу” картина буенча фикер алышу һәм сочинение язу.		
64	Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр		Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр һәм аларның урыны. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләрен куярга өйрәнү		
65	Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр,алар янында тыныш билгеләре.		Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр һәм тыныш билгеләре куелышы. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр булганда тыныш билгеләрен дөрес кую, сөйләмдә дөрес куллану өстендә эш.		
66	**Контроль изложение-** “Кышкы урман”.	Изложение	Изложение язу: тыңлау, план төзү, план буенча сөйләү,язу. Укылган текст нигезендә изложение яза алу		
2.3.Сүз тәртибе (5 сәг.)					
67	Җөмләдә сүз тәртибе.		Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
68	Җөмләдә сүз тәртибе.	.	Инверсия күренеше. Җөмләдә ия белән хәбәрнең урыны Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		

69	Җөмләдә сүзләрнең уңай һәм кире сүз тәртибе		Татар телендә җөмләдә сүзләрнең уңай һәм кире сүз тәртибе турында мәгълүмат . Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
70	Татар һәм рус телендә җөмлә төзелеше	Тәрҗемә эше	Татарһәм рус телендә кушма җөмлә төзелеше. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү Тәрҗемә итә белү		
71	**Контроль сочинение “Казанда экология проблемасы”**	Контроль сочинение	“Казанда экология проблемасы дигән темага фикер алышу контроль сочинение язу.Укучыларның белемнәрен тикшерү. Экология темасына әңгәмә. Бәйләнешле сөйләм телен үстерү		
72	Җөмлә кисәкләренең җөмләдәге урыны Логик басым		Татар телендә җөмләдә җөмлә кисәкләренең җөмләдәге урыны, аның рус теленнән аермасы Логик басым турында мәгълүмат бирү. Логик басымны дөрес итеп куеп уку өстендә эш.		
73	Татар һәм рус телләрендә сүзләрнең урнашу тәртибе үзенчәлекләре	Мөстәкыйль эш	Татар һәм рус телләрендә сүз тәртибен чагыштыру. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.		
2.4. Гади җөмлә төрләре.(1 сәг.)					
74	Гади җөмлә төрләре.		Гади җөмлә төрләре турында төшенчә бирү.аларны текстта аеру күнекмәләре өстендә эш. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.		
75	**Җөмлә кисәкләре темасына контроль диктант.“Мәктәпкә барганда”**	контроль диктант.	Җөмлә кисәкләре темасына контроль диктант язу. Алган белемнәрнең үзләштерү дәрәҗәсен тикшерү. Диктантны хатасыз язу, алган белемнәрен күрсәтү		
2.5.Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре(4 сәг.)					
76	Хикәя җөмлә.		Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләрен аера белү..Хикәя җөмләләрне кабатлау. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.		

77	Сорау җөмлә.		Сорау җөмләдә сорауны белдерүче чаралар. Җөмләләрне дөрес интонация белән уку Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Сорау җөмлә төзи белү, дөрес интонация белән укырга өйрәнү		
78	Боеру җөмлә .		Җөмләләрне дөрес интонация белән уку .Боеруны белдерү чаралары.Җөмлә төрләрен кабатлау. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү. Боеру җөмлә төзи белү, дөрес интонация белән укырга өйрәнү		
		4 чирек-27 сәг			
79	Тойгылы җөмлә Кабатлау.		Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.Үткән темаларны гомумиләштерү. Тойгылы җөмлә төзи белү, дөрес интонация белән укырга өйрәнү		
80	**Гади җөмлә төрләре темасына диктант “Балык тотканда”.**	Диктант	Бәйләнешле сөйләм телен, укучыларның орфографик һәм пунктуацион күнекмәләрен үстерү, диктант язу.Гади җөмлә төрләрен аеру өстендә биремнәр үтәү.		
2.6.Ике составлы һәм бер составлы җөмләләр турында гомуми төшенчә.(1 сәг.)					
81	Ике составлы һәм бер составлы җөмләләр.		Ике составлы җөмләләр:җыйнак һәм җәенке җөмләләр турында төшенчә. Җыйнак җөмлә-ләрне язып алу. Җөмләләрне җәенкеләндереп яза алу		
IV чирек.-21 сәг.					
2.12. Бер составлы җөмләләр (2 сәг.)					
82	Бер составлы җөмлә төрләре.Исем җөмлә.		Җыенак һәм җәенке җөмләләрне ныгыту. Бер составлы исем җөмләләр турында мәгълумат бирү. Баш кисәкләр астына сызу. Җыенак җөмләле текстны җәенке-ләндереп язу. җыйнак һәм җәенке җөмләләрне өйрәнү, аларны сөйләмдә дөрес куллану Бер составлы җөмләләр, исем җөмләне аңлау,аларны сөйләмдә дөрес куллана белү		

83	Фигыль җөмлә.		Исем җөмләләрне аерып язу. Фигыль җәмләне аңлау, аларны сөйләмдә дөрес куллана белү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
84	**Изложение“Тукай маршы”**	Изложение	Укучыларның текст буенча план төзүе, эчтәлек сөйләве, изложение язуы. Укучыларның белемнәрен тикшерү		
2.13. Тулы һәм ким җөмләләр (8 сәг.)					
85	Сүз җөмлә.	Х.ө.э.	Сүз җөмлә турында белү, аларны сөйләмдә дөрес куллана белү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
86	Тулы җөмләләр.		Тулы җөмләләр турында төшенчә Тулы һәм ким җөмләләр турында мәгълүмат алу; аларны сөйләмдә кулланырга өйрәнү Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
87	Ким җөмләләр.Сүзлек диктант	Сүзлек диктант	Ким җөмләләр турында мәгъ лумат бирү. Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү.		
88	Ким җөмләләрнең төрләре.		Ким җөмләләрнең төрләре һәм аларның кулланылыш сферасы Рус теле белән чагыштыру һәм нәтиҗә чыгару. Материалны ныгыту өстендә практик биремнәр, күнегүләр үтәү		
89	Ким җөмләләрнең кулланылышы		Ким җөмләләрнең кулланылыш үзенчәлекләре		
90	Иптәшеңә характеристика.язу	.	Характеристика язу үзенчәлеге Бер составлыдан ике составлы җөмләләр төзеп язу		

91	Тулы һәм ким җөмләләрне кабатлау.		Рус һәм татар телләрендә тулы һәм ким җөмләләрне куллана белү		
92	Тулы һәм ким җөмләләрне тәрҗемәдә куллану.	Тест	Тулы һәм ким җөмләләрне тәрҗемәдә куллану.		
93	**Контр.Изложение» Туган мәктәбем”**	Изложение	Текстан ким җөмләләрне аерып алу.		
2.14.Раслау һәм инкяр җөмләләр (3 сәг.)					
94	Раслау һәм инкяр җөмләләр		Раслау, инкарь җөмләләрне таный һәм куллана белү		
95	Раслау һәм инкяр җөмләләрнең кулланышы.		Раслау ,инкар җөмләләрнең аермасы,кулланышы		
96	Раслау һәм инкяр җөмләләрне кабатлау.		Туры һәм кыек сөйләм турында мәгълумат бирү. Инкар җөмләләрнең грамматик күрсәткечләре		
97	**Арадаш аттестация эше(тест)**	**тест**	Укучыларның белемнәрен контроль тикшерү		
3. Гади җөмлә синтаксисын һәм анда кулланыла торган тыныш билгеләрен гомумиләштереп кабатлау.Гади җөмләләргә синтаксик анализ ясау (5 сәг.)					
98	Җөмләнең баш кисәкләрен кабатлау.	Сайланма диктант	Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерү .		

99	Җөмләнең иярчен кисәкләрен кабатлау.Туры һәм кыек		Җөмлә кисәкләрен кабатлау,ныгыту . Туры һәм кыек сөйләм.		
	сөйләм.				
10 0	”Концерт карагач”хикәя		Җөмлә, җөмлә кисәкләретурындагы белемнәрне кабатлау,ныгыту		
10 1	Татар телендә сүз тәртибе. Туры сөйләм янында тыныш билгеләре.	Тәрҗемә эше	Татар һәм рус телләрендә сүз тәртибен чагыштыру. Туры сөйләм янында тыныш билгеләре. Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерә турындатөшенчә алу Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерергә өйрәнү Тәрҗемә эше Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерә белү		
10 2	Җөмләнең иярчен кисәкләрен кабатлау		Җөмлә кисәкләре буенча алган белем һәм күнекмәләрне системалаштыру, ныгыту, тирәнәйтү		
10 3	Гади җөмлә синтаксисы буенча диктант ” **Хәтер”**	Диктант	Контроль эшне әйбәт эшләү, алган белемнәрне күрсәтү стемалаштыру, ныгыту, тирәнәйтү		
10 4	Гади җөмләгә синтаксисын кабатлау.		Ел буенча алган белем һәм күнекмәләрне системалаштыру, ныгыту, тирәнәйтү		
10 5	Ел ахырында өйрәнгәннәрне гомумиләштереп кабатлау , йомгаклау**.**		Ел буенча алган белем һәм күнекмәләрне системалаштыру, ныгыту, тирәнәйтү Еллык эшкә нәтиҗә. Ел ахырында кабатлау, йомгаклау**.**		

татар теленнән арадаш аттестация эше

8 сыйныф

1) *Кырлайның Сәгъди абзый килеп кергәнне Габдулла сизми дә калды.*
2) *Ул хәтта аны үзен алырга килүче дип тә уйламады.*
3) *Сәгъди абзый кереп сәлам бирде дә сәкегә килеп утырды һәм дога кылып алды.*
4) *Аннан соң исәнлек-саулык сорашырга тотынды, ә үзе һаман күз кырые белән Габдуллага карады.*
5) *Күз кырыйларыннан колакларына таба* ***тармакланып киткән*** *ягымлы җыерчыклары аны һәрвакыт елмаеп торган кебек күрсәтәләр иде.*
6) *Бераз утырганннан соң ул Габдуллага таба бөтен гәүдәсе белән борылды да:*
– Я, мәхдүм, минем улым буласың киләме? – дип сорады.
7) *Бу вакыт аның күксел-соры күзләрендә әллә никадәр изгелек белән бергә, ниндидер кызгандыра торган ялынычлы моң күренеп тора иде.*
8) *Әйтерсең Габдулла аның ярдәменә түгел, ул Габдулланың ярдәменә мохтаҗ!*

I. БИРЕМНӘР

1. 5 нче җөмләдән **рәт гармониясенә буйсынмаган** сүзне күчереп языгыз.

2. 4-5 нче җөмләләрдә **ирен-ирен тартыгы** булган сүзләрнең санын күрсәтегез.

3. 6 нчы җөмләдән бәйлекләрне язып алыгыз.

4. 5 нче җөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән фигыльнең мәгънәле кисәкләрен шартлы билгеләр ярдәмендә билгеләгез.
5..6 нчы җөмләдәге ***борылды*** фигыленең юнәлешен билгеләгез.
а) төп;
ә) төшем;
б) кайтым;
в) дөрес җавап бирелмәгән.
Җыерчыклары сүзе сүз ясалышының кайсы ысулы белән ясалган?
а) сүзләрне кушу юлы белән;
ә) сүз ясагыч кушымча ялгау ысулы белән;
б) бер сүз төркеменнән икенче сүз төркеменә күчү юлы белән;
в) дөрес җавап бирелмәгән.

6 нчы җөмләдәге *бөтен* алмашлыгының төркемчәсен билгеләгез.
а) зат алмашлыгы
ә) күрсәтү алмашлыгы
б) билгеләү алмашлыгы
в) дөрес җавап күрсәтелмәгән.
8 нче җөмләдәге *ярдәменә* сүзенә дөрес морфологик-синтаксик анализны табыгыз.
а) исем, уртаклык исем, берлек санда, тартымсыз, иялек килешендә, җөмләдә тәмамлык булып килгән, тамыр сүз;
ә) исем, уртаклык исем, берлек санда, III зат тартым белән төрләнгән, юнәлеш килешендә, җөмләдә хәл булып килгән, тамыр сүз;
б) исем, уртаклык исем, берлек санда, III зат тартым белән төрләнгән, юнәлеш килешендә, җөмләдә тәмамлык булып килгән, ясалма сүз;
в) исем, уртаклык исем, берлек санда, III зат тартым белән төрләнгән, юнәлеш килешендә, җөмләдә тәмамлык булып килгән, тамыр сүз.

9. *Гәүдәсе белән борылды* сүзтезмәсенең төркемчәсен билгеләгез.
а) сыйфат сүзтезмә;
ә) фигыль сүзтезмә;
б) исем сүзтезмә;
в) алмашлык сүзтезмә.

10.5 нче җөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди җөмлә кисәге булып килүен билгеләгез.
а) ия;
ә) тәмамлык;
б) аергыч;
в) хәл.

11. 7 нче җөмләдән **баш кисәкләрне** язып алыгыз.

II. **Дустыңа** 12 җөмләдән торган **хат яз**.

Керү контроль эше(диктант)8А кл.(тат.гр.)татар.теле

Чит илләрдәге татарлар

Татарларның күпчелеге Татрстанда яшәсә дә, төрле елларда, төрле сәбәпләр аркасында чит илләргә киткән татарлар да бар.Элек чит илләрдәге татарларның Татарстан,Казан белән элемтәләре булмаган, әмма алар туган телләрен онытмаганнар, саклап калганнар, татар халкы турында мәгълүматларны, истәлекләрне буыннан буынга тапшырганнар.1992 нче елда, татарларны берләштерү максатыннан, Казанда Беренче Бөтендөнья татар конгрессы үткәрелде.Шул көннән бирле алар бер-берсенә хатлар язышалар,Интернет аша хәбәрләшәләр.Алар 5 елга бер тапкыр татар корылтаенда катнаша алалар.

Бирем. 1.Фигыльләрне табып язарга

2.1нче җөмләдән исемнәрне табып, килешләрен язарга

3. яши фигылен зат-сан белән төрләндерергә